

1. Identificación da programación
Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15021974	Fonteboa	Coristanco	2022/2023

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
AFD	Actividades físicas e deportivas	CMAFD02	Guía no medio natural e de tempo libre	Ciclos formativos de grao medio	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP1333	Guía de baixa e media montaña	2022/2023	9	191	229

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	ÓSCAR ROMERO CHOUZA
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

O título de Técnico en Guía no medio natural e de tempo libre recolle as figuras profesionais do título de Técnico en Condución de Actividades Físico-Deportivas no Medio Natural, ao que substitúe, publicado mediante o Real Decreto 2049/1995, do 22 de decembro, polo que se establece o título de Técnico en Condución de Actividades Físico-Deportivas no Medio Natural e os correspondentes ensinados mínimos, ao amparo da Lei Orgánica 1/1990, do 3 de outubro, de Ordenación Xeral do Sistema Educativo (LOGSE). O novo título integra e actualiza os contidos do anterior, adaptándoos á vez aos cambios legislativos en materia ambiental e ás novas tecnoloxías conseguindo desta maneira unha maior polivalencia profesional.

A competencia xeral deste título consiste en organizar itinerarios e guiar grupos por contornas naturais de baixa e media montaña, terreo nevado tipo nórdico, cavidades de baixa dificultade, barrancos de baixo risco, medio acuático e instalacións de lecer e aventura, progresando a pé, con cordas, en bicicleta, en embarcacións e dacabalo, así como dinamizar actividades de tempo libre, adaptando todo iso aos participantes, respectando o medio ambiente e garantindo a calidade e a seguridade.

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	Preparación de equipos e recursos. Progresión de grupos por baixa e media montaña	Coñecemento do equipamento propio e dos usuarios en función do tipo de itinerario e realizar, así como os diferentes tipos de progresión en función do terreo (pedreiras, pendentes herbosas, cauces de ríos secos...).	67	25
2	As técnicas de orientación e organización da peregrinación	Orientación no medio natural empregando os diferentes instrumentos para tal efecto, tanto de carácter analóxico como dixital.	55	25
3	Prevención e socorro na montaña. Recoñecemento de signos meteorolóxicos	Comprensión e interpretación das diferentes fontes de información en relación ó estado da atmosfera e a súa evolución. Perigos e actuación en función das diferentes casuísticas que se poden dar en terreos montañosos de baixa e media montaña.	73	35
4	Avaliación das rutas por baixa e media montaña e terreo nevado	Procedementos de recollida e análise de información para a interpretación das actuacións propias e dos usuarios nas rutas por baixa e media montaña, así como terreo nevado.	34	15

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	Preparación de equipos e recursos. Progresión de grupos por baixa e media montaña	67

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Prepara os equipamentos e os recursos para rutas de baixa e media montaña, e para terreo nevado, seguindo os procedementos para comprobar o bo estado e a funcionalidade destes	SI
RA2 - Dirixe a progresión de grupos por itinerarios de baixa e media montaña, e adapta as técnicas ás características do terreo e das persoas participantes	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Seguiuuse o protocolo de verificación da documentación, dos permisos e dos recursos para a realización de rutas por baixa e media montaña, e por terreo nevado
CA1.2 Revisáronse o avituallamento e os materiais deportivos, tanto individuais como colectivos, para as rutas de baixa e media montaña, e para terreo nevado
CA1.3 Comprobouse o estado dos elementos específicos de seguridade e prevención de riscos
CA1.4 Realizouse o mantemento operativo do material e do equipamento deportivo, así como dos aparellos de comunicación e de orientación de rutas de baixa e media montaña, e de terreo nevado
CA1.5 Comprobáronse as zonas de cobertura e as bandas de emisión para os aparellos de comunicación
CA1.6 Seleccionáronse o transporte idóneo e o modo de almacenamento dos equipamentos e dos materiais, para asegurar a súa durabilidade e segundo a normativa
CA1.7 Sinaláronse en lugares visibles as zonas conflitivas e as zonas de perigo para garantir a orientación e a seguridade do percorrido en terreo variado de baixa e media montaña, e en terreo nevado
CA2.9 Tívoose en conta o descanso, o avituallamento e a hidratación durante a actividade

4.1.e) Contidos

Contidos
Equipamento e material para rutas de baixa e media montaña. Indumentaria para as rutas. Tipo de prendas e calzado. Mochilas e bastóns. Material en terreo nevado (raquetas de neve, etc.): características e criterios de utilización.
Equipamento e material para actividades de un día ou máis. Material individual e colectivo. Técnicas básicas de manexo do material deportivo.
Material de seguridade e primeiros auxilios.
Transporte do material.
Técnicas de reparación, control, mantemento e almacenaxe do material.
Avituallamento para rutas de baixa e media montaña e terreo nevado.
Equipamentos de comunicación: radiotransmisores e telefonía móbil. Uso e funcionamento básico dos radiotransmisores.
Linguaxe radiofónica.
Normativa relacionada coas actividades de guía por baixa e media montaña e terreo nevado. Normas sobre homologación e caducidade do material. Normas relacionadas con procedementos e permisos para a realización de rutas. Normas relacionadas co tipo de persoas usuarias.
Lexislación sobre acampada: requisitos, permisos e procedemento.

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	As técnicas de orientación e organización da pernoctación	55

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Dirixe a progresión de grupos por itinerarios de baixa e media montaña, e adapta as técnicas ás características do terreo e das persoas participantes	SI
RA3 - Oriéntase no medio natural e identifica os puntos de referencia por medio de instrumentos, mapas e indicios naturais	SI
RA4 - Organiza a pasada da noite no medio natural, utilizando técnicas de acampada e bivaque, e constrúe refuxios de fortuna	SI

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.1 Aplicáronse técnicas de obtención de información para valorar o perfil, o nivel técnico e a experiencia das persoas participantes
CA2.2 Proporcionouse información sobre as características e os puntos de interese do itinerario, o uso do material, e as normas de actuación relacionadas coa seguridade e co respecto polo medio natural
CA2.3 Explicáronse as técnicas de progresión que se deben realizar en pendentes, pedreiras e leitos utilizando ou non bastóns
CA2.4 Demostráronse as técnicas de progresión que se deben realizar en pendentes, pedreiras, leitos, vexetación espesa e en caos de bloques, utilizando ou non bastóns
CA2.5 Explicáronse as técnicas de progresión que se deben realizar en terreo nevado
CA2.6 Demostráronse as técnicas de progresión que se deben realizar en terreo nevado
CA2.7 Adecuouse a técnica de progresión ás características persoais, do terreo e da actividade
CA2.8 Estableceuse o ritmo de marcha acaído para a actividade e o grupo
CA2.9 Tívoe en conta o descanso, o avituallamento e a hidratación durante a actividade
CA2.10 Exemplificáronse as axudas ás persoas participantes que presenten algunha dificultade técnica ou de diversidade funcional na progresión pola ruta
CA2.11 Detalláronse as medidas que hai que adoptar ante síntomas de fatiga, insolación, deshidratación, bloqueos ou condutas de risco das persoas participantes
CA3.1 Detalláronse as técnicas de orientación por medios naturais
CA3.2 Identificáronse no terreo os elementos significativos representados no mapa
CA3.3 Comprobáronse no percorrido os valores de rumbo marcado no itinerario
CA3.4 Realizouse un circuito de orientación con balizas, con compás e mapa nun máximo de tempo establecido
CA3.5 Utilizáronse durante o percorrido os instrumentos de orientación
CA3.6 Describiuse a toma de coordenadas no GPS
CA3.7 Marcouse e localizouse un waypoint

Criterios de avaliación
CA3.8 Seguiuse un track
CA3.9 Gravouse un track
CA3.10 Realizouse un camiño de retorno desde o GPS
CA4.1 Aplicouse a normativa sobre acampada
CA4.2 Argumentáronse os criterios de selección dos lugares para pasar a noite
CA4.3 Acondicionáronse as zonas de acampada
CA4.4 Identificáronse os lugares de perigo
CA4.5 Realizáronse e explicáronse os pasos da montaxe dunha tenda de campaña
CA4.6 Estableceuse un protocolo de comportamento do grupo nas acampadas no medio natural
CA4.7 Construíuse un refuxio de fortuna para realizar un bivaque planificado e de urxencia

4.2.e) Contidos

Contidos
<p>Métodos de obtención de información: observación directa na actividade; probas técnicas básicas.</p> <p>Técnicas de progresión en montaña: en pendente de herba, pedreiras e ríos. Visualización e elección do itinerario. Establecemento de rutas ou itinerarios alternativos. Protocolos de seguridade durante a progresión: puntos clave.</p> <p>Técnicas de progresión en terreo nevado. Visualización e elección do itinerario. Técnica de ascenso e descenso con bastóns e raquetas de neve. Utilización de crampóns e piolets. Técnica de autodetención. Adaptacións ás características individuais. Puntos clave relacionados coa seguridade. Establecemento de rutas alternativas. Protocolos de seguridade durante a actividade. Consignas cara ás persoas participantes.</p> <p>O ritmo de marcha. Ritmo cardíaco adecuado á actividade e ao grupo. Control do ritmo en grupo. Control dos síntomas de fatiga. Descanso, avituallamento e hidratación durante a actividade.</p> <p>Adaptacións ás características individuais.</p> <p>Adaptacións para persoas con diversidade funcional. Adaptacións de actividades. Axudas. Adaptacións de consignas e explicacións. Joelette e barra direccional.</p> <p>Medidas para adoptar ante síntomas de fatiga, insolación, deshidratación, bloqueos ou condutas de risco das persoas participantes.</p> <p>Orientación por medios naturais. Orientación diúrna e nocturna.</p> <p>Manexo e uso de programas e aplicacións para móbiles e GPS. Configuración do GPS. O dátum.</p> <p>Funcións do GPS. Waypoint, track log, track, trackback, goto e ruta.</p> <p>Cartografía para GPS.</p> <p>Comunicación PC-GPS e viceversa, para o traslado de datos.</p> <p>Utilización e manexo de receptores de GPS.</p> <p>Orientación en situacións de baixa visibilidade.</p> <p>Compás: tipos, partes, manexo, usos e coidados.</p> <p>Norte xeográfico. Norte magnético. Declinación magnética.</p> <p>Cálculo de rumbos e acimuts: trazar rumbos e acimuts a puntos determinados. Cálculo da dirección de marcha entre dous puntos. Triangulación.</p> <p>Orientación con mapa. Escala. Curvas de nivel. Equidistancia. Simbología.</p>

Contidos

Orientación do mapa coa compás.

Cálculo de distancias no mapa e no terreo. Cálculo do número de pasos.

Orientación deportiva. Modalidades. Material. Regulamento. Orientación-precisión.

Tipos de pasada da noite.

Lexislación sobre acampada: requisitos, permisos e procedemento.

A acampada: tipos.

Tipos de tendas. Usos e coidados.

Lugares para acampar. Condicións topográficas e orográficas. Selección e adecuación do lugar para instalar as tendas. Criterios de seguridade.

Estrutura e organización dun campamento. Orientación das tendas segundo os ventos dominantes e outros axentes atmosféricos.

Montaxe de tendas.

Bivaque: elementos para a súa realización. Cordame e nós. Criterios de selección e adaptación do lugar do bivaque. Tipos de bivaque. Elementos de fortuna para realizar un bivaque de urxencia.

Normas básicas de coidado e comportamento no medio natural.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	Prevenición e socorro na montaña. Recoñecemento de signos meteorolóxicos	73

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Prepara os equipamentos e os recursos para rutas de baixa e media montaña, e para terreo nevado, seguindo os procedementos para comprobar o bo estado e a funcionalidade destes	NO
RA5 - Identifica os signos meteorolóxicos, aplicando as técnicas de interpretación de mapas meteorolóxicos e de detección de signos no contorno natural	SI
RA6 - Dirixe o grupo en situacións de emerxencia e coordina os recursos e as medidas de seguridade, aplicando técnicas de rescate e evacuación en rutas de baixa e media montaña, e en montaña nevada	SI

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.7 Sinalizáronse en lugares visibles as zonas conflitivas e as zonas de perigo para garantir a orientación e a seguridade do percorrido en terreo variado de baixa e media montaña, e en terreo nevado
CA5.1 Interpretáronse os mapas meteorolóxicos
CA5.2 Identificáronse os signos naturais indicadores de cambios meteorolóxicos e a súa evolución
CA5.3 Describiuse o funcionamento dos aparellos de medición das variables meteorolóxicas
CA5.4 Analizáronse as predicións meteorolóxicas de fontes oficiais
CA5.5 Identificáronse os estratos niveos
CA5.6 Recolleuse e interpretouse a información para prever os riscos de avalancha
CA6.1 Definiuse o protocolo que cómpre seguir en casos de perigo
CA6.2 Demostráronse as técnicas de aproximación e evacuación en caso de accidente
CA6.3 Detallouse a información necesaria aos grupos de rescate
CA6.4 Detalláronse sinais de socorro
CA6.5 Sinalizouse a zona de rescate
CA6.6 Realizáronse técnicas de transporte de persoas accidentadas
CA6.7 Simuláronse as adaptacións ao medio en caso de fenómenos atmosféricos perigosos
CA6.8 Determináronse as medidas de detección e rescate en casos de avalancha
CA6.9 Aplicáronse os procedementos de extracción dunha persoa accidentada en caso de alude
CA6.10 Explicouse a utilización de detectores e de material nun rescate

4.3.e) Contidos

Contidos

Material de seguridade e primeiros auxilios.

Atmosfera e tempo atmosférico local. Variables meteorolóxicas e aparellos de medida: funcionamento, lectura e interpretación de datos. Temperatura, termómetro e escalas. Presión atmosférica, barómetro e unidades de medida. Altimetro. Vento, anemómetro e catavento. Radiación solar, manto nívoo e radiación. Piranómetro e heliógrafo. Humidade, higrómetro, Sensación térmica.

Gradiente de temperatura vertical. Inversión térmica.

Mapas meteorolóxicos e mapas significativos. Relacións entre variables meteorolóxicas. Simboloxía. Isóbaras, isotermas, isoliñas, frontes e centros béricos.

Interpretación das predicións meteorolóxicas, de avisos de fenómenos adversos e de datos da Axencia Estatal de Meteoroloxía ou de fontes fiables.

Signos naturais e previsión do tempo. Nubes: tipos. Brétema. Ventos: tipos, dirección e intensidade. Comportamento animal e vexetal.

Previsión da evolución do tempo atmosférico utilizando o barómetro e o termómetro.

Manto nívoo: características. Aludes.

Perigos na montaña.

Protocolo de rescate de vítimas en avalancha. ARVA ou DVA (detector de vítimas de avalancha). Pa e sonda. Configuración previa á actividade.

Actuación ante a avalancha.

Valoración da importancia de seguir os protocolos de actuación con seguridade, orde e precisión.

Medidas preventivas ante situacións de emerxencia.

Procura de persoas extraviadas.

Protocolo de actuación ante un accidente.

Aviso a grupos de rescate.

Procura de axuda.

Sinais internacionais de socorro.

Técnicas de transporte de persoas accidentadas. Elaboración de padiolas de fortuna, escadas e tirolesas.

Evacuación da persoa accidentada.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	Avaliación das rutas por baixa e media montaña e terreo nevado	34

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA7 - Avalía as rutas por terreos de baixa e media montaña e por terreos nevados, analizando os datos dispoñibles	SI

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA7.1 Elaboráronse fichas de avaliación da actividade
CA7.2 Recolléronse datos sobre a actuación do/da guía e as reaccións do grupo na actividade
CA7.3 Rexistráronse as incidencias relativas á actividade, á seguridade e aos tempos previstos
CA7.4 Detalláronse as pautas que cómpre seguir ante posibles condutas temerarias durante a actividade
CA7.5 Xustificouse a adecuación dos equipamentos e dos materiais utilizados nas rutas
CA7.6 Cubriuse a ficha de valoración da actividade segundo o programa desta
CA7.7 Propuxéronse medidas correctoras dos desaxustes detectados
CA7.8 Elaborouse un informe sobre a actividade realizada

4.4.e) Contidos

Contidos
Fichas de control de valoración da actividade: tipos.
0Rexistros sobre as actuacións do/da técnico/a ou guía.
Rexistro de incidencias e axuste aos tempos previstos. Incidencias que afectan a seguridade do desenvolvemento das actividades. Estimación do grao de seguridade da actividade.
Adecuación dos equipamentos e dos materiais utilizados na actividade guiada por baixa e media montaña, e terreo nevado.
Elaboración de avaliación do impacto ambiental que causa a actividade.
Elaboración de informes sobre a actividade. Propostas de medidas correctoras e de melloras na programación.
Valoración da avaliación e da autoavaliación como estratexia de mellora e desenvolvemento.
Procedementos de toma de datos no desenvolvemento da actividade.
Compilación de información.
Análise da actividade, do grupo e do/da técnico/a, e valoración respecto ao programa.
Documentos de avaliación.
Elaboración de rexistros acerca dos comportamentos do grupo.

Contidos

Elaboración de rexistros sobre as actuacións do/da técnico/a ou guía.

Elaboración de rexistro de incidencias e axuste aos tempos previstos. Incidencias que afectan a seguridade do desenvolvemento das actividades. Estimación do grao de seguridade da actividade.

Rexistros acerca dos comportamentos do grupo.

5. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

Como evidenciamos en páxinas pretéritas, no apartado reservado para os procedementos e os instrumentos que imos a empregar para a avaliación do alumnado, podemos ver que buscamos a máxima variedade posible co obxectivo de poder adaptarnos a cada un dos suxeitos e ós contidos que estamos a traballar. Consideramos que non serven os mesmos instrumentos para as 6 Unidades Didácticas que conforman o ano académico de cada módulo, dado que abordamos contidos do máis variopinto, tendo que escoller cal é o elemento que mellor se axusta para poder valorar o desempeño do alumnado.

É por iso, que se considerará o emprego de tarefas de avaliación individuais, en grupo, tarefas que empregan as TIC, tarefas de desenvolvemento físico, tarefas de autoavaliación, tarefas de coavaliación ou proxectos de investigación sobre os temas que estamos a tratar na aula. Todo iso co obxectivo de levar a cabo un proceso de avaliación variado, mais sobre todo, na procura dunha avaliación formativa, unha avaliación para a aprendizaxe, na que o alumnado valore que se está a ponderar tanto a súa evolución respecto ó nivel inicial como o esforzo nas probas prácticas e demais elementos.

Moitas das tarefas de avaliación serán de observación do día a día, co que se trata de facer cotiá o proceso avaliativo, optimizando o éxito deste. Para tal efecto, empregaremos os cuestionarios de aula, os debates ou as actividades de aula que, xeralmente, se desenvolven por grupos, adaptando instrumentos como as rúbricas, escalas graduadas, escalas de valoración ou listas de control.

A programación desta materia vai a xirar en torno a dous grandes eixos, sobre os que se traballarán os correspondentes resultados de aprendizaxe e criterios de avaliación. O alumnado deberá superar tódolos os criterios de avaliación designados como *¿mínimos exigibles¿*, non compensando as excelencias nuns coas carencias noutros (débase acadar o 50% da puntuación de cada ítem para optar a superar a materia).

PROBAS PRÁCTICAS E TEÓRICAS

Cada unha das Unidades Didácticas que imos abordar neste curso terá, cando menos, dúas probas teóricas e/ou prácticas nas que o alumnado executará elementos traballados durante as sesións previas. Polo xeral, procurarase que sexan un mínimo de entre 4 e 6 actividades de avaliación por cada trimestre, para gozar así dun amplo abano de posibilidades á hora de cualificar ó alumnado. As probas serán tanto individuais coma grupais, existindo aquelas de desempeño individual, resolución de problemas e autoavaliación/coavaliación do traballo diario. O obxectivo é coñecer a evolución do nivel de execución unha vez finalizada a progresión metodolóxica establecida polo docente. Isto implica que existe unha avaliación inicial, que se levará a cabo, xeralmente, a través da observación do docente e empregando o material e instrumentos destinados. O carácter aberto da proposta dependerá da unidade didáctica que se estea a abordar, mais os alumnos coñecerán en cada unidade as actividades a realizar para que poidan ter un seguimento sinxelo da evolución da súa cualificación.

ANÁLISE DE FONTES DOCUMENTAIS

No desenrolo de cada UD o profesorado propondrá a realización de actividades de carácter teórico-práctica enfocadas a unha mellor comprensión dos contidos. Con isto buscamos que o alumnado comece a familiarizarse coa busca, lectura, tratamento e análise da información, sempre adaptándose ó nivel educativo no que se atopan. Para tal fin, poderán valer de calquera fonte documental que teña un mínimo de rigor científico (libros, artigos, páxinas de internet especializadas...). Estes traballos serán enviados ó profesorado en data e forma. Algunhas destas actividades serán complementadas coa exposición oral diante dos/as compañeiros/as.

Se un alumno, por lesión ou outros motivos (sempre debidamente xustificadas por un profesional), non puidera realizar a totalidade da práctica física, tratarase de outorgar un rol que poida desempeñar dentro das tarefas propostas, entendendo que son tarefas que contan con variedade de funcións e matices para o traballo de tódolos integrantes. Se aínda así non fose posible realizárase unha modificación da tarefa para que puidera ser levada a cabo polo devandito alumno ou proporíase unha tarefa alternativa, mais na medida do posible sempre se procura a inclusión e participación do alumno que non pode levar a cabo práctica física.

Finalmente, a cualificación de final de curso provirá da ponderación dos diferentes resultados de aprendizaxe, detallados nos pertinentes criterios de avaliación, que se poden consultar na presente programación.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

No caso de que o alumnado non supere algún dos resultados de aprendizaxe detallados como conditio sine qua non ou a ponderación total establecida para cada un deles non alcance a cualificación dun 5.

i. Recuperación dalgún resultado de aprendizaxe:

O alumnado que non supere a avaliación dalgún dos resultados de aprendizaxe que forman parte do módulo, realizará probas e actividades de recuperación en base ao descrito nas unidades didácticas, sempre en relación con ese RA e os criterios de avaliación que o compoñen. No caso de que non acaden unha cualificación positiva ó longo dos trimestres, terán a posibilidade de recuperar esa avaliación nun exame final en xuño.

ii. Recuperación da avaliación final do módulo:

No caso de que o alumnado non supere o módulo, distínguense dúas posibles situacións:

- Realizarase un informe individualizado para o alumnado en base ao artigo 39 da Orde do 12 de xullo de 2011, pola que se regula o desenvolvemento, avaliación e acreditación académica do alumnado que cursa as ensinanzas de formación profesional inicial. Neste informe, establecerase unha serie de actividades para poder superar o módulo, abordando todos aqueles resultados de aprendizaxe contemplados como básicos. Farase un seguimento mediante titorías previamente organizadas, conducentes á proba/actividades finais.

Alumnado que repite curso

Neste caso o alumnado deberá cursar o módulo nas mesmas condicións, tal e como se o cursase por primeira vez.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

En base ao artigo 25.2 da Orde do 12 de xullo de 2011, pola que se regula o desenvolvemento, avaliación e acreditación académica do alumnado que cursa as ensinanzas de formación profesional inicial, e ao artigo 48.3 do Decreto 114/2010, a avaliación caracterízase por ser un proceso continuo no que é imprescindible a asistencia do alumnado á clase.

O alumnado que acumule un 10% das horas do módulo como faltas non xustificadas perderá o dereito á avaliación continua e tendo que adecuarse ao procedemento extraordinario.

Proba extraordinaria: desenvolverase nas datas comunicadas pola xefatura de estudos. A data será publicada xunto cos calendarios de avaliación e será realizada polo alumnado con Perda do dereito a avaliación continua (PDAC)

Criterios de calificación da proba extraordinaria: califícase de 0 a 10 puntos, e constará de 2 partes, unha teórica e outra práctica ou suposto práctico.

Parte 1: Teoría. 50% Realizarase unha proba teórica na que entran todos os contidos de teoría impartidos durante o curso nas sesións de teoría e práctica, centrándose naqueles RA máis importantes de cara á consecución das competencias profesionais.

Parte 2: Práctica. 50%. Dadas as particularidades da formación de Guía no Medio Natural e de Tempo Libre, nas probas de avaliación extraordinarias, o alumnado levará a cabo supostos prácticos e/ou probas prácticas, en función dos resultados de aprendizaxe a avaliar.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

Para avaliar a práctica docente e o proceso de ensino aprendizaxe levarase a cabo un proceso de reflexión e análise crítica por parte do docente.

Dito proceso terá lugar semanalmente, onde quedarán reflectidos os aspectos máis destacados de cada sesión, tanto no referido ó alumnado como ó desenvolvemento docente. Finalmente, quedará constancia con periodicidade mensual nas actas de reunión do Departamento. Neste proceso tomaranse en consideración os seguintes indicadores:

Proceso de ensinanza aprendizaxe			Escala	
1	2	3	4	5

1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ó alumnado con NEAE.
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ó alumnado con NEAE.
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.

Indicadores de logro da práctica docente

Escala	1	2	3	4	5
--------	---	---	---	---	---

1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ó alumnado con NEAE.
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ó alumnado con NEAE.
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

De acordo co artigo 48.4 do Decreto 114/2010 do 1 de xullo, informarase ao alumnado, ao comezo de cada unidade didáctica, sobre os resultados de aprendizaxe e os criterios de avaliación que serán aplicados para evidenciar a adquisición das competencias propias do currículo. Farase de maneira expositiva ao comezo do curso, así como o comezo de cada unidade, informando tamén sobre o nivel mínimo suficiente para acadar unha avaliación positiva.

O módulo divídese en 3 avaliacións e proba final de xuño nas datas establecidas para tal fin. O resultado da avaliación realízase en termos de cualificacións expresadas en escala numérica do 1 ao 10 sen decimais, ponderando o valor asignado a cada un dos RA. Considéranse acadados

os resultados de aprendizaxe cando as calificacións sexan iguais ou superiores a 5, coa excepción de aqueles criterios de avaliación que non foran tipificados como *¿requisito mínimo¿*.

Ó comezo do curso académico, levarase a cabo unha avaliación inicial a través dunha proba de coñecementos teórico- práctica, a cal permitirá ó docente establecer o nivel inicial e as medidas a tomar para poder comezar con garantías cada unha das unidades didácticas. Esta versará sobre os contidos mínimos a traballar en cada unha das unidades didácticas, ligando os contidos co visto en formacións anteriores, como pode ser a materia de Educación Física en Educación Secundaria.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

Forma este apéndice un dos aspectos chave da presente programación, tendo en conta a idiosincrasia coa que pretendemos abordar o proceso de ensinanza- aprendizaxe. O noso obxectivo é facer este proceso o máis individualizado e flexible posible para poder chegar a todo o alumnado dunha maneira semellante, sen facer distincións por ningún tipo de elemento diferenciador como poden ser as características especiais de cada quen.

Así, coidamos que esta programación é o suficientemente maleable para poder chegar a tódolos suxeitos que forman parte do proceso educativo. En consonancia, valoramos que a atención á diversidade debe estar totalmente planificada e pautada, sen deixar marxe á improvisación. Isto vai a garantir unha práctica educativa que democratice e sexa garante de igualdade de oportunidades no noso Centro.

O feito de contar con alumnado destas características non debe explicar a toma de medidas de carácter extraordinario, senón que buscamos o carácter integrador da materia para que coa programación establecida poidamos abordar calquera tipo de circunstancia, considerando estas como un elemento de riqueza e non un atranco para desenvolver a labor docente.

Con todo, é común que no traballo diario haxa que facer fronte a diversos tipos de adaptacións que satisfagan a diversidade que atopamos no aula. Podemos falar de adaptacións non significativas ou adaptacións significativas en función da necesidade de adaptar ou non elementos prescritibles do currículo.

Así, tratarase de levar a cabo unha variedade de adaptacións non significativas, que permitan ao alumnado seguir o currículo ordinario. Entre as medidas que se levarán a cabo neste apartado están as seguintes:

-Progresión e gradación das actividades de aprendizaxe. Pretendendo que as tarefas e actividades que se levan a cabo nas sesións sexan unha progresión metodolóxica de conceptos básicos que ó final desenvolvan no concepto ou produto final de aprendizaxe. Amais, estableceranse diferentes niveis de calidade en cada unha das tarefas, podendo acadar os obxectivos das mesmas nun grado básico, nun alto grado ou nun grado superior ao programado, para aquel alumnado con altas capacidades.

-Tarefas de reforzo ou ampliación. O alumnado que se atope en ambos extremos de nivel de aprendizaxe proporáse tarefas a realizar fóra do período lectivo e que permitan ó alumnos con dificultades acadar o currículo básico, así coma o alumnado con altas capacidades desenvolver a súa motivación e nivel de dominio, podendo ampliar coñecementos ou asentarse os que xa forman parte do repertorio motor, posto que diferentes estudos demostran que unha maior competencia motriz do alumnado tradúcese nuns maiores niveis de práctica de actividade física, un dos obxectivos principais que perseguimos desde o Departamento.

-Agrupacións de traballo estables. Durante a maior parte das unidades didácticas, os/as alumnos/as atoparase inseridos nun grupo de traballo estable ata o remate da unidade. Con este grupo de traballo levará a cabo tarefas prácticas, probas de avaliación e tarefas de aprendizaxe en xeral. A composición do grupo e rotatoria ó longo de cada unidade e é conformado polo docente, que trata de formar grupos heteroxéneos onde a riqueza de niveis favorecerá que todos acaden os obxectivos curriculares e os estándares de aprendizaxe no nivel básico.

Neste apartado será común o emprego do rol *¿alumno-titor¿* dalgún alumno/a con gran capacidade na materia para axudar a algún compañeiro con dificultades.

-Tarefas flexibles e con diversidade de roles. Os contidos seleccionados son, na súa maioría, contidos nos que o alumnado pode desempeñar diferentes tipos de roles, o que flexibiliza o proceso educativo en función dos intereses e capacidades destes. Por iso, se un alumno presenta

dificultade na execución dun rol, e probable que poida desempeñar un rol diferente e acadar de igual xeito os obxectivos e estándares propostos. Amais, as tarefas son flexibles en canto a adaptación de material, para facilitar o desenvolvemento técnico, cognitivo, perceptivo etc. Cando aínda así exista na clase algún suxeito que non pode conseguir os obxectivos da tarefa, pasarase a unha tarefa diferente que transmita os mesmos conceptos.

-Adaptacións pedagóxicas ordinarias. Exemplos disto son a atención ou explicación individualizada a aquel alumnado con dificultades ou con altas capacidades así como o emprego de diferentes pautas a nivel verbal, imaxe/vídeo ou esquemas que acompañen as explicacións.

Outros casos máis concretos e que poden requirir un tratamento especial no módulo de Guía de Baixa e Media Montaña, polo seu carácter eminentemente práctico son:

- Alumnos con necesidades educativas especiais. Aqueles que requiran apoios e atencións educativas adaptadas ó grao de discapacidade que presenten ou trastornos graves de conducta. No primeiro caso, en función da mesma, tomaranse as medidas máis adecuadas para conseguir o maior rendemento e integración do suxeito/s. No segundo caso, actuaremos en consecuencia do Regulamento de Réxime Interno do Centro e co Departamento de Orientación (reunión a principios de curso), para poder facer un seguimento e actuación consonte ás pautas recibidas de aquel alumnado con hiperactividade, síntomas disruptivos, autismo, síndrome de Asperger...
- Alumnado con algún tipo de lesión. O alumnado que presente lesións de longa duración que lle impidan realizar a práctica diaria nas sesións deberán aportar ó docente un xustificante onde se explique con claridade meridiana e por un profesional do ámbito sanitario o problema existente e o tempo estimado de baixa. A avaliación adaptada para este tipo de contratemplos incluírá a realización de actividades teóricas sobre aqueles contidos que esteamos a traballar nas sesións (con ou sen exposición diante dos compañeiros), elaboración de materiais (coa axuda do docente) que complementen a aprendizaxe propia e dos/as compañeiros/as, participación nas actividades levadas a cabo na sesión que non requiran de desenvolvemento físico (colocación de material, arbitrase, dirección de quecementos ou volta á calma...), etc.

Cando aínda deste xeito resultase imposible para os alumnos acadar os elementos prescritibles do currículo ordinario, terían que levarse a cabo adaptacións curriculares significativas.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

Traballarase en consonancia co resto de módulos que forman parte deste módulo formativo. Dadas as particularidades do módulo de Guía en Bicicleta, buscarase relacionar todos os contidos con outros módulos como poden ser Organización de Itinerarios, Guía Ecuestre, Guía de Baixa e Media Montaña ou Manobras con Cordas, dada a súa importancia na organización de itinerarios seguros e inclusivos.

Amén disto, educar en valores significa estender a educación de xeito que non se limite ao aprendizaxe e ensinanza de materias e habilidades, senón que se busque acadar metas relacionadas co ámbito moral e civismo co obxectivo de formar cidadáns responsables. Así ben recollido na Lei Orgánica de Educación 2/2006 do 3 de maio que ¿a educación é o medio máis axeitado para construír a súa personalidade, desenrolar ao máximo as súas capacidades, conformar a súa propia identidade persoal e configurar a súa comprensión da realidade, integrando a dimensión co gnoscitiva, afectiva e axiolóxica.

A partir deste tipo de educación baseada en valores e na obtención dunha educación integral, é un instrumento para crear unha sociedade mellor, formada por cidadáns críticos e responsables, dispostos a comprometerse cunha sociedade máis xusta e igualitaria apostando pola promoción da saúde, o medio ambiente e consumo racional.

Polo tanto, os aspectos para lograr a educación en valores serán: educación moral e cívica, igualdade de xénero, educación ambiental e de consumo, educación para a saúde, hábitos de estudo e fomento da lectura.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Para conseguir unha maior motivación no alumnado realizaranse unha serie de actividades complementarias e extraescolares que se recollen neste apartado. A partir destas actividades búscase que o alumnado teña contacto coa realidade á que se enfrontara tras a realización do ciclo formativo.

Realizaranse actividades con profesionais do sector como tertulias e visitas técnicas

As visitas a empresas espertan gran interese nos alumnos, constituíndo experiencias que normalmente se lembran. Este método permite o contacto coas empresas reais onde se desenvolven as tarefas que serviron de contido para a aprendizaxe nas aulas. Contribúen a unha maior relación entre as empresas e o mundo docente.

A eficaz utilización deste método require a preparación por parte do profesor da visita e uns coñecementos previos dos alumnos do que van ver. A planificación previa e a organización facilitan o que a visita sexa realmente efectiva. As etapas na organización da visita de empresa serían:

- 1) Planificación. Partindo dos obxectivos didácticos selecciónase a empresa, contáctase coa dirección e planifícase a visita.
- 2) Formación dos alumnos sobre a empresa, o sector e o mercado no que opera a empresa.
- 3) Desenvolvemento da visita con exposición por parte dos expertos dos distintos aspectos da empresa e a súa problemática.
- 4) Posteriormente á visita, exposición por parte do profesor dos aspectos máis importantes e conclusións da visita. Debate en clase dos resultados da visita.
- 5) Redacción dun informe da visita por parte dos alumnos participantes. As visitas a empresas constitúen un bo método para poñer en contacto os alumnos coa realidade empresarial.

Saídas ó medio natural, onde o alumnado realizará as prácticas en situación real, organizando itinerarios a través de diferentes medios de desprazamento.